

Поштарина плаћена у готову.

БЕОГРАДСКЕ

ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

ГОД. XXXIII.

БЕОГРАД, 14. ЈАНУАР 1929.

БРОЈ 1.

ИЗЛАЗИ НЕДЕЉНО ЈЕДАНПУТ

Годишња претплата	100.— дин
На пола године	50.— дин
Поједини број	2.— ди

Претплату ваља слати упутницом администрацији Узун Миркова бр. 1.
А све кореспонденције Уредништву.
Рукописи се не враћају.
Неплаћена писма не примају се.

МОМЕ ДРАГОМ НАРОДУ

Свима Србима, Хрватима и Словенцима

Највиши народни и државни интереси и њихова будућност заповедају Ми, да се, и као Владалац и као Син ове земље, обратим непосредно Народу и да му отворено и искрено кажем оно, што Ми у садањем тренутку налажу Моја савест и Моја љубав према Отаџбини.

Наступио је час, кад између Народа и Краља не може и не сме бити више посредника. У току толиких прошлих напора и толиког стрпљења, које сам показао у вршењу Својих високих дужности, Моју је душу раздирао вапај наших народних маса, радних и родољубивих, али и намучених, које су руковођене својим природним и здравим расуђивањем већ одавно назирале, да се више не може ићи путем, којим се до сад ишло.

Моја очекивања, као и очекивања Народа, да ће еволуција нашег унутарњег политичког живота донети сређење и консолидовање прилика у земљи, нису се остварила.

Парламентарни ред и сав наш политички живот добијају све више негативног обележје, од чега Народ и Држава имају за сада само штете. Све корисне установе у нашој Држави, њихов напредак и развитак целокупног нашег народног живота, доведени су тиме у опасност.

Од таквог нездравог политичког стања у земљи страда не само унутарњи живот и напредак, него и сређивање и развијање спољних односа наше Државе, као и јачање нашег угледа и кредита у иностранству.

Парламентаризам, који је као политичко средство по традицијама од Мога незаборављеног Оца, остао и Мој идеал, почеле су заслепљене политичке страсти злоупотребљавати у тој мери, да је постао смећња за сваки плодни рад у држави.

Жалосни раздори и догађаји у Народној Скупштини поколебали су код Народа веру у корисност те установе.

Споразуми, па и најобичнији односи између странака и људи, постали су апсолутно немогући.

У место да парламентаризам развија и јача дух народног и државног јединства, он, — овакав, какав је, — почиње да доводи до духовног расула и народног разједињавања.

Моја је света дужност, да свим средствима чувам Државно и Народно јединство. И Ја сам решен, да ову дужност без колебања испуним до краја.

Чувати јединство народно и целину државну, то је највиши циљ Моје Владавине, а то мора бити и највећи закон за Мене и за свакога.

То Ми налаже Моја одговорност пред Народом и пред историјом. То Ми налаже љубав према Отаџбини и пијетет према безбројним драгоценим жртвама, које падоше за тај идеал.

Тражити лека томе злу у досадањим парламентарним променама владе или у новим законодавним изборима, значило би губити драгоцену време у узалудним покушајима, који су нам већ однели неколико последњих година.

Ми морамо тражити нове методе рада и крчити нове путеве.

Ја сам уверен, да ће у овом озбиљном тренутку сви Срби, Хрвати и Словенци разумети ову искрену реч свог Краља и да ће они бити Моји највернији помагачи у току Мојих будућих напора, којима је једини циљ:

да се у што краћем времену постигне остварење оних усанова, оне државне управе и оног државног уређења, које ће најбоље одговарати народним потребама и државним интересима.

Ради тога решио сам и решавам, да Устав Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца од 28 јуна 1921 године престане важити.

Сви земаљски закони остају у важности, док се према потреби Мојим Указом не укину.

На исти начин доносиће се у будуће нови закони.

Народна Скупштина изабрана 11. новембра 1927 године распушта се.

Саопштавајући ову Моју одлуку Моме Народу, наређујем свима властима у Држави, да по њој поступају, а свима и свакоме заповедам, да је поштују и да јој се покоравају.

6. јануара 1929. год. у Београду

АЛЕКСАНДАР С. Р.

По новом Закону о измени Закона о Општинама и обласним самоуправама од 6. - I. - 1929. имају се разрешити у целој држави све општинске управе.

По чл. 2. истог Закона у Београду ће бити постављена Општинска Управа Краљевим указом на предлог Министра Унутрашњих Дела, која ће у смислу чл. 4. поменутог Закона имати састав и надлежност као и до сада.

Господин Председник Мин. Савета и Министар Унутрашњих Дела Дивиз. ђенерал Петар Живковић упутио је акт Општинској Управи у коме је позива да и даље врши дужност до даљег наређења.

ЗАКОН

о измени Закона о општинама и обласним самоуправама

Члан 1. Све општинске управе у целој држави данашњим даном се разрешују.

Члан 2. У општинама града Београда, Загреба и Љубљане поставиће се општинске управе Краљевим Указом на предлог Министра Унутрашњих Дела.

Члан 3. У осталим општинама поставиће Велики Жупани нове општинске управе.

Члан 4. Састав и надлежност општинских управа остаје и на даље иста, како је предвиђена досадашњим законима о општинама (уредбама, статутима).

Члан 5. Исто тако Велики Жупан решиће дужности досадашње општинске бележнике и поставити нове.

Члан 6. Велики Жупан поставиће по својим областима комесаре, који ће на даље водити све послове досадашњих обласних скупштина и обласних одбора.

Ближе одредбе о раду ових комесара издаће Министар Унутрашњих Дела.

Чл. 7. Све одредбе Закона, уредаба, статута, наређења и правилника које су у противности са овим законом, престају важити.

Члан 8. Овај закон ступа у живот и добија обавезну снагу кад се обнародује у Службеним Новинама.

6. јануара 1929. год.
у Београду.

Председник Министарског Савета,
Министар Унутрашњих Дела,
Почасни Ађутант Њ. В. Краља
Дивизијски ђенерал,

Петар Р. Живковић, с. р.

Председник Министарског Савета и
Министар Унутрашњих Дела
Почасни Ађутант Њ. В. Краља
Дивизијски ђенерал,

Петар Р. Живковић, с. р.

Видео и ставио Државни Печат,
Чувар Државног Печата,
Министар Правде,

Милан Сршкић, с. р.

Прилог за Историју техничког развитка Београда

I. Катастар Београда (Наставак)

Тако једно снимање извршено је у великој мери код почетка рада на канализацији Београда, када потпуно су снимљени детаљи свију улица

за главни део Београда и израђени планови у размери 1:500 посебице за сваку улицу, али без везе са општим планом. За потребе канализације израђен је год. 1903—1904 нов генерални план Београда који је имао за основу Зарићев плац у размери 1:4000 са главним делом вароши до Београдске улице. У овом плану биле су уписане коте по утврђеним нивелетама у колико их је било а допуњен је тахиметријским снимањем од савске обале, савског моста, Баре Венеције, града, дунавске обале и дела између дунавске обале и насељених места на дунавској страни, а који део није никако снимљен све до Карабурме, обухватајући и ову. Снимање је за тим обухватило део око Новог Гробља и т. д. Гробљанске ул. Булбудерском долином до Таковске улице и Дунава; за тим долином Чубурском и Мокролушком до Савског Моста. Сва ова снимања вршена су само за размеру 1:4000 и цртежи су по затвореним полигонима део по део, да би се само толико толико добио ма какав план по коме би се могло израдити генерални пројекат за канализацију. Овакав план сачуван је у Канализ. Одсеку а репродукован је у Немачкој. Овај план рађен је под надзором г. Милана Милосављевића шефа канал. одсека а радили су га Јован Обрадовић, Марјан Вујовић, Миливоје Бркић и поч. Бранислав Јелесијевић и Милош Стефановић цртачи канал. одсека. Исти је служио до рата за све општинске потребе и ако је био са великим манама. За време рата пропало је и оно мало примерака што је било сачувано што није било штете, као и у опште за све регулационе и нивелационе планове који су за време рата пропали.

Као што је напред напоменуто, тек за време управу г. Главнића питање о катастру, које је мало активније поведено за време управе Милована Маринковића 1902 и Ник. Стаменковића 1903, и ако је конкурс за шефа катастра расписан 1903. год. ступио је у активну фазу у другој половини 1904. год. избором пок. М. Болте за шефа катастра.

До овог времена, као што је и напред поменуто, и планови које је радио Халачи као и друге планове који су на парче рађени за допуну ситуације Београда, за читавих 20 година нису чувани па одмах допуњавани, тако да у свако доба престављају право стање постојећих улица и имовинских граница, где су ове биле премерене, већ су остављани без икакве контроле, ревизије и рада на њима, а употребљавани за све послове и потребе, да су после извесног времена били потпуно упропашћени а многи и изгубљени. Какав је то био злочин и вандализам није се могао ни тада појмити, као што се то не појима ни сада, и после тако великог искуства и после утврђеног времена и новца.

Време које је проведено на припремама за изградњу катастра и на самом раду на катастру доласком пок. Балте за шефа Катастра мало је боље искоришћено и за извесно време владао је неки ред и знао се извесан програм по коме се требало радити. На жалост ни то није дуго тра-

јало, па се опет начинио поремећај у једно добро смишљеном и организованом послу, који се се после опет продужио, али не онаквим начином каквим је требало радити по већ утврђеном програму.

Ing. J. Обрадовић.

(Наставак у идућем броју)

Модерно чишћење и прање Београда

Општина је набавила шест моторних чисталица.

Проблем чистоће београдских улица наметнуо се је данашњој Општинској Управи као најактуелније питање одмах по њеном доласку. Решење тога питања диктовали су императивно: углед престонице и здравствени услови живота београдских грађана.

Констатовано је одмах, да ма како интезиван, досадашњи примитиван начин чишћења није у стању да повољно реши ово питање а и то, да без уклањања извора блата и прашине нема радикалног решења.

А извор тога био је у некалдрмисаном Београду и у рђавим калдрмисаним улицама.

Због свега тога модерно чишћење и прање вароши добило је своју могућност тек попловавањем Београда модерном калдрмом, што је извршено великим делом у току прошлих двеју година.

Општина је наручила код француске фирме „Ренол“ шест моторних чисталица, које су већ приспеле.

То су чисталице најмодернијег типа у аута са по два ваљка за чишћење и по једним гуменим ваљком за прање калдрме.

Да би се избегло суво чишћење, које диже облаке прашине, све чисталице удешене су тако, да се пре него што ваљак са метлама почне да ради, са водом из резервоара од 600 литара полије улица која се чисти.

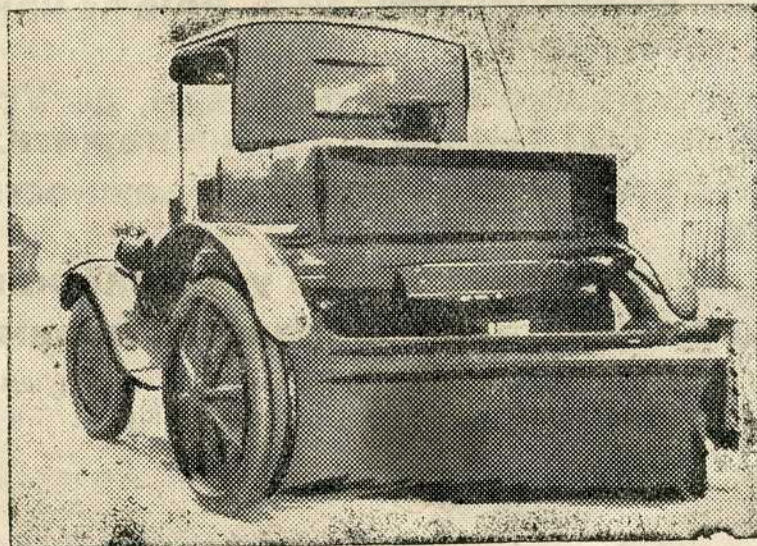
Како су ове чисталице од доброг материјала, то је њихова трајност загарантована изузев, што ће ваљци бити замењивани новим.

Цена сваке чисталице са свима резервним деловима 165.000.— дин.

Комисија састављена од кмета г. Драг. Крсмановића и одборника г. г. Др. Дан. Катића и Влад. Штерића извршила је пробно чишћење улица са овим чисталицама.

Чишћене су улице Косовска, Дечанска и Краљ Александра.

За 20 минута са четири чисталице очи-

Главном Књиговодству полумесечно.

Ова благајница замењује Одсек за наплату осветлења, који се као такав укида 1. I. 1929.

4.) За благајника Благајнице Прихода Осветлења (прве благајнице) премежта се дос дашњи вршилац дужности благајника у одсеку за наплату прихода осветлења из ранијих година,

5. За благајника Благајнице Прихода Осветлења за раније године (друге благајнице осветлења) одређује се Милутин Нешић, благајник Одсека Рачуноводства.

6. Овлашћује се Управник Административне Управе Трамваја и Осветлења да у споразуму са Дежурним Чланом Суда изврши распоред ликвидатора, инкасанта и читача по секторима, као и да их може периодично премештати и нове одређивати према потреби службе.

Рад Општинског Одбора

в.) Г. А. Станојевић моли да се уведу микрофони, пошто се у сали добро не чује.

3.

Наставак буџетске дебате.

Г. Димитрије Наумовић: Треба пре свега констатовати шта је до сада урађено у Централни и шта још има да се уради. Садања Општинска Управа за две године рада направила је једну уређену централу и оспособила је рад. Трамвајска мрежа знатно је проширена а број кола увећан. То се види из броја превезених путника. Такса за моторе смањена је у интердсу мале индустрије. Исто тако смањена је и такса и на струју за осветлење.

За идућу годину предвиђа се проширење трамвајске мреже, израда новог трамвајског *дарса*, довршење зграда централе и довршене зграде за Дирекцију.

Нова Централа за неколико година неће бити потребна, јер је садања способна још за најмање пет година. То питање се мора обзриво проучити. Изражава жељу да се што пре донесе статут особља централе или да се општински статут прошири и на особље централе. То не би било незгодно, јер општински статут важи и за особље Техничке Управе и Управе Водовода.

Што се тиче тарифа оне су смањене. Наша цена нижа је но код многих других вароши. Тарифу треба смањити али се мора знати да велике инвестиције не допуштају да се томе смањењу сада приступи.

Изражава жељу за ревизијом трамвајске тарифе и увођење претплатних карата.

Овај буџет израђен је много боље него сви досадањи. Ново је то што су створени фондови за набавку материјала и поправку кола.

На примедбу да има више особља него што треба изјављује да то није тачно, јер квалитет особља после рата није онај који је био пре рата.

Трамвајски саобраћај је добар,

У рачуноводству је било застоја али се енергичним мерама успело да се многи стари рачуни наплате. Застој је био због силних веза које су у зиму 1928, год. тражене, а рачуноводство о томе није било обавештено.

Општинска Управа била је скромна у изради буџета јер су и расходи и приходи смањени а верен је да ће приходи бити много већи.

Изјављује да ће гласати за буџет.

Г. Павле Кара-Радовановић: Први пут је гласао 1872. год. и тридесет и једну годину био је чиновник Општине Београдске а затим и одборник. Зато му је познат рад свих општинских управа. Никада није био противник из ината нити присталица из атара. Био је куражан у политици и писао је једно писмо Краљу Милану због кога је издржао две године затвора.

Жали што су се његови другови трудили да у дебати доказују штетност буџета кад је то био излишан посао.

Политика у Централни није на своме месту. Оно што је у њој добро то је заслуга техничког особља и зато му одаје признање

Жели да у записник уђе да се осећа морално одговорним за послове у Општинском Одбору.

Тражи да се особљу у Централни добро плати, нарочито оно које је пред ктивно.

Г. Милић Сокић: Моли Суд да у будуће сазива само редовне седнице за у вече како би се исте одржале само онда кад има кворума.

Констатује да су изнесне замерке предговорника на своме месту. Изнеиаћује га говор г. Павла који је гонио партизанство још партизанскије. Удара на депласирано партизанство који је досадило грађанима. Крајње је време да се грађани освесте и да се не оријенталишу према партистким обзирима.

На буџет чини све примедбе. Буџет је требао да пређе кроз Управни Одбор; требао је да буде израђен на комерцијалној бази, а међутим је израђен на бирократској; овлашћења која се траже прелазе законска права; рачуноводство је рамало и тамо је шеф човек без квалификација; постављање и другога управника не представља добар систем и значи два господара у једној кући. Замера што није дат програм будућих радова. Наглашава потребу подизање хигијенских радионица. Тражи да се укине звање иследника које не треба да постоји у једном приватном предузећу.

Технички извештај показује леп успех који је особље из Централне показало

Тражи још и ово: да се донесе правилник о развођењу и продаји електричне енергије; да се регулише питање осветлења малих радионица и да се да јефтнина струја интелектуалним радницима.

Осуђује персоналну политику централе.

Тражи да се његова интерпелација стави на дневни ред.

Ради личног објашњења говоре још: Страшимир Милетић, који одустаје од те речи кад се г. Сокић извинио и Јов. Гавриловић, који ја казао да су у г. Сокућу говорала два чопека: један политички а други искрен, који је потврдио наводе опозиције.

Приступљено је гласању у начелу.

За буџет гласало је 14 одборника (Светислав Ивковић, Димитрије Наумовић, Жарко Вукићевић, Драгољуб Миловановић, Драг. Илић, Милан Аћимовић, Богољуб Јовановић, Благоја Нешић, Јован Дравић, Танасије Здравковић, Илија Илић, Милутин Добросављевић, Давид Николић и Владимир Штерић.)

Против је гласало 7 одборника (Павле Кара-Радовановић, Аца Станојевић, Сташимир Милетић, Д-р Сима Марковић, Данило Катић, Милић Сокић и Јован Гавриловић.)

По свршеном гласању председник објављује, да је буџет Трамваја и Осветлења за 1929. год. у начелу примљен и седницу закључује у 9.40 часова у вече

Рад Општинског Одбора

56. — Друга редовна седница Општине Београдске, одржана 27. децембра 1928. год. у 6 часова по подне

Председавао председник г. д-р Коста Кумануди.

Деловођа Драгутин Ј. Ранковић.

Од одборника били су г. г.: Васа Лазаревић, Јов. Дравић, Светислав Ивковић, Бог. М. Јовановић, Жарко Вукићевић, Т. Здравковић, Давид Николић, Драг. Илић, Д-р Б. Пијаде, Момир В. Митровић, Драгић Павловић, А. Станојевић, инж. М. М. Сокић, инж. Дим. Наумовић, Д-р Сима Марковић, Д-р Страш, Љ. Милетић, Шемајо де Мајо, Јов. Гавриловић, инж. М. М. Аћимовић,

Илија С. Илић, П. Кара-Радовановић, Мил. С. Добросављевић, Влад. М. Петровић, Д-р Дан. Љ. Катић, Т. Раденковић, Влад. Штерић и М. Б. Ђорђевић.

1.

Прочитан је и примљен записник претходне седнице.

2.

Извинили се за вечерашњу седницу г. г. Милосав Ђорђевић и Милан Цветковић

3.

На предлог АБр. 25100 Одбор је решио: да се приме у чланство Општине Београдске следећа лица: Душан Ђидић, пекар, Драгомир Букумировић, цревар, Живан Рогић, трг. помоћник, Звездан Стефановић, трговац, Војислав Цакић, економ, Илија Лошић, келнер, Никола Свефановић, воскар, Анатолије Андрејев, чиновник, Милосав Арсић, служитељ, Бошко Ђурић, хлебар, Љубомир Ђорђевић, служитељ, Крижан Павловић, трг. помоћник, Емерих Грос, трг. помоћник, Душан Лаурић, трг. помоћник, Људевит Рац, кафеџија, Спасоје Србиновић, продавац ужичких производа и Павле Трифуновић, раденик.

4.

Наставак буџетске дебате у појединостима.

Пре него што би дао реч Председник одговара на примедбе Симе Марковића и Милића Сокића и каже: Г. Сима Марковић у своме говору нагласио је нарочито да Општинска Управа није дала никакав експозе о радовима који стоје у вези са буџетом са 1929. годину. Ја, господо, нисам тај експозе дао због тога што о тим радовима, који се намеравају предузети у Електричној Централни и на трамвајима, Општинска Управа изаћиће са једним детаљним програмом онда када буде имала могућности да те радове спроведе. Истина је да је у буџету предвиђена једна сума која није довољна да обухвати све радове. Радови се могу изводити у ширем обиму само путем зајма. Редовни буџет није намењен инвестицијама и радовима који би имали да задовоље потребе, које прелазе дужину једне године. То је био разлог што Општинска Управа поред експозеа данашњег стања није дала никакав други експозе о радовима који се намеравају да предузму. Али, господо када је питање покренуто ја ћу се користити овом приликом да укратко напоменем шта се намерава да изведе делом из ових 10 милиона, који су предвиђени, а делом из зајма ако се он буде закључио.

Програм тих најхитнијих радова, који се сматрају неопходним у идућој години, али који није дефинитиван, предвиђен је у суми од 24.419.000.— Дин. Да напоменем још и то да у Општини Београдској постоји једна институција Управног Одбора, који претходно има да буде упознат са свим радовима који се имају изводити. И када се буде програм израдио упутити се Управном Одбору одакле ће доћи пред Општински Одбор. Ово је пројекат који нема дефинитивну форму а који служи Општинском Општинском Одбору за обавештење.

Затим прочита списак радова који се имају извршити из кредита од 10,000.000.— дин. и то:

У Електро-техничком Одељењу, предвиђене су у главном набавке трансформатора, каблова и материјала за преуређење и појачање мреже која се с обзиром на потрошњу струје која свакодневно расте мора појачати како кабловским и ваздушним линијама тако и новим трансформаторима. Исто тако за нове трамвајске линије предвиђена је још једна глајхрихтерска станица пошто се показује потреба за још један поред 3 постојеће

У машинском одељењу, су најглавнији кредити који се по тачци 2. и 3. траже, кредит за индустријски колосек и мост за бољи истовар угља на Дунаву. Питање индустријског колосека т.ј. крака од Кланичне пруге до Централне, важно је због преноса угља који стиже железницом, а питање моста за истовар угља важно је за истовар угља из шлепова који је сада истовариван људском снагом а то је споро и нерационално.

Већи кредити су још за попличавање Ложице и машинске дворане што је неопходно потребно и за дозијивање старог димњака и хладњаке за воду, што би допринело рентабилности рада.

У Саобраћајном Одељењу, у првом реду је предвиђено зидање новог Трамвајског Депоа, које се одлаже скоро већ две године, а које се мора још ове године свршити. За израду нових односно измену старих а у вези са калдрисањем улица потребно је набавити још 10.000 м. шина са прибором пошто преостале шине којима сада Управа располаже неће бити довољна за извршење свих ових радова.

Осим ових радова морао се предвидети кредит за довршење нове канцеларијске зграде Управе Трамваја и Осветлења и дозијивање и оправке зграде Централне где се мора дозидати и подићи део над разводним постројењем ради смештања трансформатора.

Највећи део свих напред наведених радова мора се неопходно извести у току 1929. године. Којим ће редом ови радови бити изведени има да реши Управни Одбор.

Админ. директор г. Недељковић прочитао је 1 партију расхода: „Принадљности административног особља 9.200.000— динара.

г. Д-р Сима Марковић: Критикује систем дбе управе административне и техничке, јер ће тај дуализам бити штетан по Централу. Предлаже да се Одсеци за Лабораторију пренесе у Техничку Управу а Одсек Амбуланте да се укине.

Председник одговара да дуализам не постоји и да Техничка управа не може да буде и административна.

Г. Јован Гавриловић: Велике плате стварају велике апетите на штету Централне. Мисли да се 40% издатака може редуцирати. Тражи анкету у Централни у којој би и опозиција била заступљена.

Председник одговара да је анкета непотребна, јер постоји Управни Одбор у коме је и опозиција заступљена.

Г. Д-р Страшимир Милетић: Налази да ће дуализам у Централни довести до сукоба. Партије треба да буду што краће. Плате су велике. Тражи анкету.

Г. Милић Сокић: Захтева измену праксе о сазивању седница. Буџет није био пред Управним Одбором, иследник је непотребан, Амбуланту не треба укинути него проширити. Чиновник за осигурање послова непотребан је. У одсеку за набавку шеф треба да буде трговац а не инжињер,

Г. Д-р Данило Катић: Службеника у администрацији има много и треба их редуцирати.

За овим Одбор већином гласова примају партију 1. а исто тако и партије:

Патр. 2. „Принадљности техничког особља“ . . .	1,950.000—
„ 3. „Осигурање службеника“	1,950.000,—
„ 4. „Унапређење службеника“	450.000,—
„ 5. „Хонорари и награде“	200.000.—
„ 6. „Управни општи трошкови	1,450.000.—
„ 7. „Трошкови производње и експлоатације,	25.500.000,—
„ 8. „Трошкови експлоатације трамваја и ауто-	

буса“	13,250.000,—
„ 9. „Разни општи трошкови	18,000.000,—
„ 10. „Резервни општи кредити	500.000,—
„ 11. „Ануитети“	10,817.100,—
„ 12. „Исплата обавезе из раниј. год.“	22.230.000,—
Укупно:	138,747.100,—
Вишак прихода	752,900,—

Укупно: 139,500.000,—

Председник обављује да је буџет расхода Трамваја и Осветлења за 1929. годину примљен и закључује седницу у 9 часова у вече

Извештај о умрлим у 1928. год.

20 децембра.

Лазар Вељковић, служ. Н. Банке, Настасија Милановић, домаћица, Десанка Атанацковић, домаћица, Нестор Павловић, бив. кочијаш, Јованка Станковић, девојчица, Мита Меданшица, бивши лојач, Ана Печи, дете, Лазар Ристић, редов-војник, Марко Биберчић, редов-војник, Рајиса Делидова, инвалиткиња, Владимир Мишић, хотелијер, Катарина Мирковић, дете, Милица Павловић—Племић, удова.

21. децембра.

Константин Деловић, бив. свештеник, Катица Буљугић, домаћица, Вера Ковачевић, дете, Оливера Милошевић, дете, Марија Ристић, удова, Никола Штрибљах, дете, Тома Николић, општ. пензион., Стана Цветковић, удова, Петар Лазаревић, дете, Славко Богојевић, чиновник, Ратко Ђоловић, Олга Јовановић, дете.

22. децембра.

Никола Јовановић, шегрт, Илија Мишић, земљ. Јелена Минић, удова, Јана Мандић, дете, Љубица Ђурић, домаћица.

23. децембра.

Милош Вујић, чин. жељ. дир., Милорад Пауновић, дете, Марта Силанковић, удова, Стана Јевтовић, домаћица, Миомир Јованчић, дете, Јеврем Ђуричић, пензионер.

24. децембра

Радоје Ивановић, бив. земљорадн., Милева М Симић, Велика Ковачевић, Олга Даничић, удова, Петар Ивановић, пиљар.

25. децембра.

Љубомир Радовановић, Лазар Спарић, бив. раден., Михаило Ганчић, земљорадн., Марија Милетић, домаћица, Живојин М. Крстић, жељ. приправн., Лепосава Каспорски, домаћица, Добрила Симић, домаћица, Јохан Шмит, ковач, Ђорђе Радовановић, дете, Лепосава Милић, ђак V. раз. гим., Миле Марјановић, дете.

26. децембра.

Драгомир Пуљевић, наставник, Радмила Грачанин, дете, Живота Матејић, општ. чинов.

27. децембра.

Филип С. Филиповић, земљорадн. Милош Зобеница, Радослав Вакањац, Милутин Кузмановић, дете, Јозефина Сандо, дете, Јован Ковачевић, старац, Владимир Венгер, коњич. капетан, Илонка Серенциш, дете, Милош Стојановић, дете.

28. децембра.

Љубомир Богојевић, обућар, Оливера Миленковић, дете, Каролина Румић—Космић, Никола

Станчић, раденик, Драга Радосављевић, домаћица, Живојин Јовановић, бив. кафеџ., Бранко Чабрић, апсол. правник, Језина Јевтић, удова, Павле Голијат, зидар.

29. децембра.

Наста Стаменковић, домаћица, Александар Лазаревић, дете, Јелена Николић, дете, Бранко Костић, дете, Милутин Живковић, молер, Станка Алексијевић, раденица.

30. децембра.

Милош Весовић, контролор, Сима Обреновић, пензионер, Зорка Новаковић, пензионерка, Стеван Траиловић, инвалид. Милан Зекавица, обућар, Стојан Јовановић, дете, Фана Рајс-Пазарски, домаћица.

31. децембра.

Мара Матејић, домаћица, Живојин Митровић, бив. земљор., Катарина Ж. Мерца. Олга Пауновић, дете, Живка Вуковић, удова, Живорад Давидовић, фабрич. рад., Богиња Хаџи-Илић, домаћица, Смиља Сенате, дете, Љубица Лазаревић, домаћица, Тихомир Јевросимовић, Витомир Царић, пивар. раден., Јованка Кокановић, домаћица, Ракили Пејчиновић, домаћица, Душан Луковић, бив. чиновник.

Повраћај општинских табака за скупљање прилога Божичних за Београдску Сиротињу.

Умољавају се лица и установе која су добили од стране Одељења за Социјалну Политику О. Б. заведена и од стране Господина председника Др. Куманудија потписане табакe за прикупљање прилога у корист Божићне помоћи београдској сиротињи, да поврате табакe са прикљученим свотама Одељењу за Социјалну Политику О. Б. у Призренској ул. бр. 5.

„Пажња Грађанству“

Решењем Суда Општине Града Београда укидају се у времену од 5—20 јануара све бесплатне трамвајске карте, за које ће се време донети ново решење о издавању истих.

Ово се ставља грађанству на знање ради избегавања евентуалних неспоразума између возног и контролног особља и сопственика бесплатних трамвајских карата.

Из Управе Трамваја и Осветлења Т.У.Бр. 23 од 3 јануара 1929*.

Објава Управе Трамваја и Осветлења

Благајница Осветлења за наплату рачуна од свих проплатника за утрошену електричну струју за текућу годину, преселиће се из Централне ове Управе у партер реновиране зграде Београдске Општине од 1. јануара 1929. године (Узун Миркова улица Број 1., улаз са побочне стране) где ће вршити наплату рачуна за 1928. закључно до 30. јануара 1929. године.

Благајница Осветлења за наплату рачуна од свих проплатника за утрошену и неплаћену електричну струју за раније године преселиће се из Призренске улице број 5. у партер реновиране зграде Београдске Општине, поред напред речене благајнице, 31. јануара 1929. године.

Ово се доставља свима на знање и управљање.

Оглас

На основу одобрења Господина Министра Грађевина од 4. октобра 1928. год. Бр: 28237 и решења Суда Општине Града Београда од 28. децембра 1928. год. А,Б: 25887 Саобраћајно Одељење Општине Београдске одржаће на дан 1 фебруара 1929. год. у својим просторијама (Југовићева ул. бр. 1) I оферталну лицитацију за набавку 350 вагона ситне коцке за калдрмисање Немањине ул. од Милоша Великог до Славије и Кнез Михајловог Венца од Карађорђевог до Богојављенске улице.

Прописно таксирање понуде треба предати у запечаћеним ковертима тога дана најдаље до 11 часова.

Услови за ову лицитацију могу се видети у Саобраћајном Одељењу Општине Града Београда дневно за време канцеларијских часова где се могу и купити по цени од 60 динара.

На име кауције према чл. 88 Закона о Државном Рачуноводству и чл. 15 Нормалија и Техничких Улова положиће лиценцијанти и то домаћи 5% а страни 10% од понуђене вредности материјала на Главној Благајни Београдске Општине на дан лицитације најдаље до 10 часова.

Поред признанице о положеној кауцији, доказа о подобности и уверења о плаћеној порези, лиценцијанти су дужни поднети комисији за отварање оферата и уверење о резултату испитивања материјала, те два комада угледа понуђеног камена као и 12 комада правилно обрађених коцака са дужином ивице од по 72 м/м.

Из канцеларије Саобраћајног Одељења Општине Града Београда С. О. Бр. 143 од 4 јануара 1929. године.

Пажња фабрикантима гвоздених кревета, креветских ствари, обуће и намештаја као и инсталатерима теретних лифтова и висећег електричног материјала.

Оглас

Управни Одбор Фонда за Стварање у Одржавање Радничких Установа у Београду (код Општине Београдске) позива овим све оне фабриканте, који су у стању да у најкраћем року излиферују цео или један део ниже означеног намештаја потребног за Радничка Склоништа и за Обданиште за Одојчад у Милоша Поцерпа ул. бр. 4 и Млетачкој ул. 4 и то:

350 гвоздених кревета за раднике;
80 гвоздених креветића за Одојчад;
300 гвоздених ормана за одела 30×1.50;
12 колевки од гвожђа;
1 патентна хладњача за млеко 1×1.80;
700 сурих ћебади 200×140;
350 креветских простирки од тамно жуте чоје дебљине 15 мм.

1.000 чаршава од грубог ланеног платна;

500 кошуља од држав. американа са дугач, рукавима и у облику мантила са појасом;

500 јастука од држав. американа велич. 35×45 са пантликама за везивање 350 испуњених);

350 пари тежих папуча од црне коже;
700 пешкира;

50 столова разних димензија;

15 рафова разних димензија;

90 клупа;

73 клупице;

27 ормана разних димензија;

186 ампула са сијалицама;

73 висеће лампе;

32 васердихт лампе;

36 столних лампи;

11 вандерм лампи и

2 теретне дизалице

да до 7. јануара 1929. год. поднесу своје писмене понуде са мустрадама или фотографијама за испоруку оног материјала; који они производе. — За фабриканте изван Београда, овај се рок продужије до 12. јануара 1929. год.

Опис материјала и детаљни услови могу се видети у Техничкој Управи Општине Београдске код шефа контролног одељења г. Светозара Генића, архитекте. —

Понуде ће се предавати сваког дана од 9—12 часова секретару Фонда г. Урошу Правици у згради Извозне Банке, Краља Милана ул. бр. 7.

Оглас

Грађевинско Одељење Општине Града Београда расписује I. оферталну лицитацију за испоруку и монтирање 2.000 ком. уличних табли у емајлу са натписима улица а по мустри изложеној у Одељењу, која ће се одржати на дан 21. Јануара 1929. год. у Грађевинском Одељењу Општине (Југовића ул. 1) III спрт.

Технички услови могу се добити а општи услови и мустрада видети сваког радног дана у Грађевинском Одељењу Општине.

Рад Општинског Одбора

Друга Редовна Седница Одбора Општине Београдске, одржан 28. децембра 1928. год. у 6 часова по подне.

Преседовао Председник г. Д-р Коста Кумануди Деловоја, Драг. Ј. Ранковић.

Од одборника били су г. г.: инж. Мил. М. Аћимовић, Благоје Т. Недић, Васа Лазаревић, Влад. Штерић, Јов. Дравић, Влад. М. Петровић, Светислав А. Ивковић. Дим. В. Грудич, Мил. С. Добросављевић, Т. Здравковић, Бог. М. Јовановић, Прока Илић, Мом. Митровић, М. Станковић, Д-р С. Марковић, Драгић Павловић, Дим. Наумовић, Д-р Страш. Љ. Милетић, Јов. Гавриловић, инж. М. М. Сокић, Илија С. Илић, Д-р Дан. Љ. Катић, Лука Јевремовић, В. Т. Димитријевић. Мил. Ст. Цветковић, Давид Николић, Д-р Б. Пијаде, П. Кара-Радовановић, Драг. Илић, А. Станојевић, Т. Раденковић, Рад. М. Гавриловић, Жарко Вукићевић и Гавра Симић.

1.

Прочитан и примљен записник предходне седнице.

2.

На предлог АБр, 23736 Одбор је решио:

Да се исплата испорученог угља за потребе Дирекције Трамваја и Осветлење, на основу лицитације од 5. марта тек. год. изврши према његовој калоричној моћи добивене од Дирекције Рудника а која је у уговор ушла под називом „техничка калорија“.

Исто тако да се поступи и са угљем са лицитације од 25. септембра тек. год., пошто цене угља не прелазе оне са лицитације 5. марта т. г.

3.

Председник г. Кумануди прочита предлог АБр. 25944, о продужењу Блеровог зајма а који гласи: „Уговор о зајму Општине Београдске закључен са Банкама Чез — Блер 21. априла про-

дужава до 1. јануара 1929. год. под условима у, том уговору и накнадним одобрењима Општинског Одбора, а од 1. јануара 1929. год. продужава се за даљих шест месеци под условима предвиђеним уговором о боновима и уговором о обезвештавама датираним 1. јануара 1929. год. а нарочито:

1. Да цена по којој Банка Чез Блер узима 3.000.000,— долара бонова буде 98.10% и интерес 6%.

2. Да Банка Чез Блер добија опцију за 1 милион долара у року од 60 дана, под условима који важе за бонове на 3 милиона долара;

3. Да Бонови буду обезбедени обезвештавама које се дају као залога са државном гаранцијом коју потписује Министар Финансије. На обезвештава неће се плаћати никакав интерес а њима може Општина слободно располагати у целокупном износу, као и закључити зајам код ма које Банке чим исплати Банкама Чез-Блер дуг у напред наведеним боновима.

Једним додатком овим уговорима утврђује се да се Банке Чез-Блер одричу у корист Општине Београдске свога права првенства (droit de préférence) до 15. фебруара 1929. год.“

Против продужења овога зајма говорили г. г. Јован Гавриловић, Д-р Сима Марковић, Д-р Страшимир Милетић, Павле Кара-Радовановић и Аца Станојевић доказујући да ово продужење у ствари значи закључење новог зајма.

У корист зајма говорио је г. Милутин Станковић.

На поименичном гласању гласало је за предлог 15 одборника (Милан Аћимовић, Благоје Недић, Васа Лазаревић, Јов. Дравић, Влада Петровић, Милутин Добросављевић, Тома Раденковић, Танасије Здравковић, Богољуб Јовановић, Прока Илић, Милутин Станковић, Димитрије Наумовић, Давид Николић, Д-р Б. Пијаде, Момир Митровић.). Против је гласало 10 одборника (Аца Станојевић, Д-р Страшимир Милетић, Јован Гавриловић, Сима Марковић, Данило Катић, Лука Јевремовић, Васа Димитријевић, Милан Цветковић, Павле Кара-Радовановић и Радојко Гавриловић).

Председник објављује да је предлог примљен са 15 противу 10 гласова.

4.

Наставак буџетске дебате о буџету Трамваја и осветлења за 1929. год.

Већином гласова Одбор прима партије прихода и то:

Партија 1 „приходи од осветлења“ 65,500.000
партија 2 „приходи од трамваја и аутобуса“ 60,000.000,— партија 3. „разни ванредни приходи од осветлења“ 13,990,000,— партија 4. „разни ванредни приходи од трамваја и аутобуса“ 10,000.— Укупно 139,500.000.—

Извештај о раду

Техничких одељења управе трамваја и осветлења од 10-8-1926. до 1-XI-1928, год.

II. Радови у 1926. год.

Из горе изложеног стања у коме се налазила машинска постројења у Централи, мрежа и трамваји, јасно је да је први задатак био оспособити све постојеће инсталације да издрже оптерећење преко зиме, а у колико је било могуће, средствима која су стајала на расположењу, побољшати стање мреже и трамваја. Због тога се одмах најживље приступило најпотребнијим радовима.

У ложионици је довршен и пуштен у рад други котло „Бабкок Вилкок“ и тиме је капацитет ложионице у новим котловима повећан, сигурност рада ложионице побољшан.

У машинској дворани приступило се убрзаним, непрекидним, дневно-ноћним радом, постављању турбине од 1000 Киловата. Израђен је темељ и почетком децембра отпочето је са монтажом турбине. Техничка погрешка учињена је приликом наруџбине ове турбине, са генератором од 1000 КВ. за трамвајску струју, исто је исправљено на тај начин што је наручен и генератор за трофазну струју. На овај начин је појачана количина електричне енергије за осветљење и моторе, у чему је и била оскудица, јер монтажом турбине са генератором од 1000 КВ. за трамвајску струју, та би енергија остала неискоришћена, пошто је број кола којим је Управа располагала, био мали, а трамвајска струја, која је постојећим машинама и глајхрихтерима произвођена, била је довољна за сва та кола. Ово је доказано и тиме, што је у целој 1927. год. па и у 1928. са повећаним бројем кола потребну електричну енергију, производиле исте машине и апарати као и 1926. год. Колико је правилно и корисно било решено, да се постави турбина за трофазну струју, видело се јануара 1927. год. када је стара турбина од 800 КВ. сист. АЕГ. 5. јануара прогорела и да већ 12. јануара није пуштена у рад турбина од 1000 КВ. која је до тог времена већ била монтирана, морало би се више месеци, до оправке турбине АЕГ. прекинути струја у једном делу вароши по неколико часова дневно, пошто се, као што је познато, трамвајска једносмислена струја не може претворити у трофазну струју за осветљење, док је обратно могуће и чини се помоћу глајхрихтера.

Упоредо са овим радовима рађено је и на мрежи где се у колико год је то кратко време допуштало линије мењале, појачавале а нарочито се приступило уношењу осигурача у мрежу, којима је разводна мрежа подељена у више сектора него што је тада било, а тиме је потиснуто, да је при неком квару на инсталацији или мрежи у једној улици остајао само један мали део мреже без струје, то је избегнуто да у случају квара осигурача на мрежи, остају читави делови вароши без осветљења.

Ревизијом трансформаторских станица и бољом поделом оптерећења на њима, побољшано је осветљење појединим крајевима и сигурност рада повећана.

Кориснос ове ревизије и поправком мреже показала се већ почетком децембра, када је могло бити приступљено давању веза за нове претплатнике, јер је смањењем губитка у самој мрежи један знатан део елект. енергије био ослобођен за потрошаче,

На трамвајским пругама није се могло због временских прилика, много радити, већ су само довршени већ отпочети и делом извршени радови на прузи Новопазарској и Приштинској улици која је почетком 1927. год. пуштена у рад, а тако исто је довршена и пуштена у рад пруга кроз ул. Високог Стевана, искључиво за превоз угља, чиме је осигурано правилно снабдевање Централне угљем.

Даље је израђен други колосек, крак и две нове скретнице на прелазу Мајора Илића ул. и Ратарске у вези другог колосека у Ратарској ул. код Школе и Жагубице, две скретнице. Укупна вредност радова у улицама Високог Стевана, Мајора Илића и Ратарској износила је 725.000.— дин.

На побољшању саобраћаја учињено је све што се могло постићи са постојећим возним парком. У првом реду крајем новембра обустављена је пракса, да се сваког дана после 4 часа по подне искључује један већи број трамвајских кола из саобраћаја.

Мерењем оптерећења и извршеним пробама показало се, да је могуће сва кола оставити у саобраћају те је то и учињено. Пуштање свих кола у саобраћај, у време највећег оптерећења и повећање контроле, што се тиче брзине са-

обраћаја тако и наплате прихода, показали су одмах повољне резултате, јер већ у децембру месецу 1926. год. видимо, да број превезених путника у децембру 1926. год. износи 2,399.313 према 1,727.178 у децембру 1925. год. дакле 672-135 путника више а приход је био у децембру 1926. год. 3,743,354.— дин. према 2,736.867.— дин. у децембру 1925. год. дакле 1,007.397.— дин. више.

Ово је први неоспорни успех у саобраћају, пошто је у 1925. год. и 1926. год. стајао Управи на расположењу исти број кола и иста снага у Централни, само што кола нису била пуштена у рад, а поред тога оптерећење машина било је у 1926. год. веће него у 1925. год.

Поред овога, ради још већег побољшања саобраћаја иввађени су из општинских депоа на Таш-Мајдану аутобуси добијени на име репарација, који су и ако са пуним гумама и неподесни за ондашњу калдрму, ипак добро послужили у време највећег оптерећења трамваја, а тако исто ноћу, када су после позоришних и биоскопских представа превозили путнике у четири правца, на најудаљеније крајеве Београда, Када је предузеће Кузмановић пустило у саобраћај довољан број модерних аутобуса повучени су из саобраћаја стари општински.

У магацину је интензивно рађено на инвентарисању и уређењу. Пре него што сам поставио в. д. управника, био сам члан комисије за уређење магацина а према искуству које сам имао из приватне праксе и слично уређењу магацина великих приватних предузећа ове врсте на страни, уређени су магацини Управе. Нарочито је важно било завођење картотеке за сав материјал, тако да се одмах може, на месту где стоји материјал, констатовати колико и када је набављено, када и колико је издато и колико га још има. Овакво уређење показало се нарочито добро у 1927. год. када је у огромном послу који је извршен, било могуће без застоја радити само поред добро уређеног магацина и службе снабдевања материјалом.

За постојеће радове у 1927. год. који су према програму — који сам изнео у својем реферату Управном Одбору 11. и 16. децембра — имали бити извршени требало је спремити потребан материјал како у току радова не би наступио застој.

Требовањима шефова одељења предвиђен је потребан материјал за шестомесечни рад. Лицитације за веће количине материјала припремљене и извршене су већим делом у току 1926. год. делом почетком 1927. год. Предложене набавке и добивена потребна одобрења, тако да је почетак радова 1927. год. затекао Управу потпуно снабдевену и спремну а то је учинило, да је могао бити постигнут овакав успех и да редови ове Управе нису нигде били у застоју, нити су омели остале радове општинске на калдрмисању улица и уређењу вароши,

Поред 20 лицитација за набавку материјала одржаних до крај 1926. год. припремљене су и одржане лицитације за набавку 15.000 м. шина, зидање новог димњака, набавку 70 комада трамвајских кола, левкова за постројење за аутоматско ложење.

Осим овога припремили су се пројекти и прорачуни за радове у 1927. год. за радове у вези са калдрмисањем улица програм је израђан у споразуму са Техничком Управом

Резултати овако интензивног рада у свима одељењима и на свим деловима Централне, мреже и трамвај, пруга показали су се крајем године када је не само Централна издржала максимално оптерећење већ се и у осветљењу и у саобраћају осетио знатан напредак.

III. радови у 1927. год.

1927. год. значи преокрет у раду Електричне Централне. Најважније питање: проширење Централне морало се решити. Није се више могло ни смело наставити са делимичним оправкама и про-

ширењима Централне, већ се морало попустити дефинитивном решењу питања; у крајњој могућој мери проширити Централну и повећати њену снагу, како би се осигурало снабдевање струјом за 2—3 године за које време би се имало решити питање на који начин ће се у Београду осигурати снабдевање струјом, у свакој количини, за дуги низ година.

Пуштањем турбине од 1000 КВ, у рад 13. јануара 1927. год. и оправке турбине АЕГ. која је 5. јануара била прегорела, био је осигуран рад и правилно снабдевен струјом преко зиме 1927. и 1928. год. и ако је Централна и онда радила без икакве резерве, те су се без сметње могли извести ови потребни радови, који су захтевали доста времена. Само проширење Централне односно границе у којима се ово проширење могло извршити, биле су тачно одређене капацитетом ложионице која се после монтаже котлова „Бабкок Вилкок“ није никако више могла проширавати, пошто је са две стране зграде ложионица улица, са једне стране димњак и постројење за аутоматско ложење а с једне Централне.

Према томе могло се појачање ложионице извести само избацивањем старих котлова и монтажом нових „Бабкок Вилкок“, а тада се могло рачунати са укупном загревном површином од 3.100 м². Када се узме, да један квадратни метар загривне површине котла даје 25 кгр. паре, то са целокупне загривне површине наше ложионице могло да се добије 74.000 кгр. паре, а пошто је за производњу у нашој Централни за 1 КВ. часа потребно са губицима 7. кгр. паре, то се према укупној моћи ложионице могло добити од 10700 до 11.000 Киловата. А толико данас износи укупна снага Централне са свима старим машинама.

Укупна снага Централне била је после постављења турбине од 1000 Киловата свега 7100 КВ.

Када се одбило 400 киловата колико су имале обе парне машине на чије место је имала доћи нова турбина остајало је 670 КВ. Према капацитету коју је ложионица могла достићи са још од прилике 5000 КВ. те је због тога за оволику турбину и расписана лицитација, која је одржана крајем јануара 1927. год. Турбина од 5100 КВ. са 2100 волти 42 пер. способна да при раду са 300 волти 50 пер. да 8.000 КВ наручена је код фирме Браун Бовери.

Као што је снага турбине била зависна и одређена капацитетом ложионице тако је постављање турбине захтевало читав низ радова у машинској дворани, ложионице и ван ње, те је програм радова у њима био тачно одређен.

Ти радови били су:

а.) У машинској дворани имали су се у првом реду демонтирати и уклонити две најстарије парне машине по 200 КВ на чије место је имала доћи турбина. После овога изградити темељ за њу.

Монтажа турбине чија укупна тежина износи 135.000 Кгр. није се могла извести примитивним средствима којима је Централна располагала у недостатку једне механичке дизалице велике моћи ношења, већ се таква једна дизалица, покретна по целој дворани морала поставити.

Како се оваква дизалица није могла поставити испод старог крова Централне који је био веома низак, морала се поставити нова кровна конструкција, која је већ неколико година лежала у дворишту Централне. Постављање ове конструкције било је делимично раније припремљено, у толико, што су у Централни већ били постављени стубови који су је имали носити али је, по извршеном статистичком прорачуну, констатовано да су стубови били слабо фундирани, да не би издржали оптерећење после постављања и дизалице, те се њихово фундаирање морало поново извршити. Осим овога морало се преуредити разводно постројење за везу са новом турбином, изградити кабловске везе са њима, изградити пароводне и водоводне везе са ложионицом и резервоарима за воду.

Даље се морала довршити монтажа котлова назидати још један димњак пошто је постојећи био мали, а за снабдевање ложионице и турбине водом морала се водна станица на Дунаву проширити, пошто је то постројење било недовољно за целу Централну, овако проширену снабде водом. — Како је одводни канал за воду из Централне био мали морали су се направити и нови одводни канали способни за целокупну огромну количину 80.000 литара воде за минут одвода из Централне.

Сви ови радови морали су се извести тако да рад Централне не буде прекидан, а то је и постигнуто.

Најтежи посао — измена крова над мишињском двораном — изведен је добро због повољног решења, да се цела машинска дворана покрије привременим дрвеним кровом а аспод овога, не само да је скинута стара и монтирана нова кровна конструкција већ је учињено и делимично дозидивање Централне као појачање зида над разводном таблом једним бетонским рамом.

И Ако је рад у Централни под оваквим околностима био веома отежан ипак се рад у Централни никако није прекидао, снабдевање струјом било је потпуно правилно, а осим тога се радило на олакшању старих машира и изради темеља за нову турбину и изради канала за кабловски вод.

Одмах после постављања нове кровне конструкције, монтирана је дизалица, помоћу које је извршена монтажа турбине која је отпочела крајем децембра 1927. год.

У исто време када су у Централни вршени ови радови, извођени су ван ње и у ложионици сви радови који су, како је напред изложено, били неопходни због постављања нове турбине.

У ложионици је уклоњено 5 комада старих котлова сист. „Бајли Мато“ и на њихово место отпочета монтажа нових котлова „Бабкок Вилкокс“. Сама ложионица је дозидана и проширена у колико је то место дозвољавало и израђен је нови канал за топле гасове.

Поред ложионице подигнут је нов димњак 85 мет. висине.

За снабдевање ложионице и Централне водом проширена је водна станица на Дунаву, постављена је једна центрифугална црпка укупне снаге 320 Кс., за 50 м³ — 50. литара воде у минути — а за довод воде постављен је још један вод цев од 600 мм. пречника укупне дужине 1000 метара.

Сви горе наведени радови осим димњака који су израдили специјални зидари фирме „Кустодис“ и осим монтаже гвоздене кровне конструкције и дизалице који су извели монтери фирме Вагнер-Биро Беч са нашом помоћном радном снагом, рађени су у режији са нашом радном снагом.

б.) радови на мрежи за осветљење.

Упоредо са радовима у Централни радило се и на мрежи која се у првом реду имала припремити да прими и разведе целокупно оптерећење појачане централе и повећане производње, а затим се услед радова на калдрмисању улица морала у свим тим улицама, мрежа или преместити, потпуно обновити и изводити у каблу, што је од највеће користи, пошто је кабловска мрежа најсигурнија и најрентабилнија за развод електричне струје.

Уношењем нових трансформатора у мрежи око 1500 Вв. повећана је сигурност развода ел. енергије и појачано осветљење у крајевим где је бало слабо услед преоптерећености трансформатора. Увођењем још већег броја подстанца за аутоматским прекидачима који имају задатак да у случају преоптерећења мреже или дефектна на њој сами прекидају струју и тиме штите трансформаторе и остале делове мреже. Мрежа је оспо-

собљена да потпуно одговори овим условима једне модерне разводне мреже.

Овде се мора нагласити и то, да је при целокупном раду на мрежи вођено о томе рачуна, да ће се доцније, или при подизању нове електричне централе или независно од тога, прећи са садашњег напона од 2100|206|100 волти 42 периода на нормални напон од 3000|380|220 волти. 50 периода, због тога су трансформатори, сви апарати као и каблови и остали материјал који долазе у питање наручивани за нормални напон с тим, да се сада употребљавају при садашњем напону. На тај начин се припрема прелаз на нормални напон и број периода, због чега ће и доцније, када се прелаз буде извршио, цео посао бити не само мањи већ и рентабилнији.

Исто тако вођено је рачуна и о томе, да ће при даљем развијању Београда и повећању оптерећења напон и од 3000 волти за најудаљеније тачке бити недовољан, те су наручени каблови са 10.000 волти који су у 1928 год. и постављени.

На изради и усавршавању уличног осветљења појачао са 800 сијалица од којих је 180 великих а остале мале.

Рађено је по утврђеном програму, да се све главније улице осветле великим арматурама постављеним више средине улице, а да се у малим улицама поставе мале сијалице на стубу.

Да би се у целој вароши равномерно палило и гасило улично осветљење, набављене су нарочито разводне табле са аутоматским прекидачима и часовником за регулисање, са којима апарати у исто време пале и гасе ул. осветљење.

Ове су табле монтиране у 1928, год.

Осим нових радова рађено је стално на преуређењу мреже, где се уносила сва потребна појачања линија на местима где су се линије према оптерећењу показале слабе тако да је крајем 1928. год. мрежа високог и ниског напона и механички и електрични осим минималних изузетака у свему одговарала захтевима једне модерне мреже: То се видело и по томе што су губитци елек. енергије у мрежи сведене од 19% на испод 12% што потпуно одговара техничким захтевима.

Врло велики рад изведен је на давању нових веза за нове претплатнике, којих је у 1926. год. дато 4500, у 1927, год. 5300.

Нарочита пажња обрађена је Одсеку Лабораторије за струјомере од чијег правилног функционисања зависи искоришћења ел. енергије при продаји претплатницима. Услед недостатка струјомера, Београд је располагао са 10.000 претплатника који су струју трошили паушално без струјомера, а то је било у 1927. год. Скоро половина свих претплатника. Колико је то губитак за Централну био лако се може схватити и разумети пошто је један велики део тих претплатника расипнички трошио струју и тада када му није била потребна осим тога велики део претплатника је употребљавао веће сијалице него што је пријавио и плаћао. Услед огромног броја тих претплатника није се могла ни водити брза и потпуна контрола, а то је чинило да се врло велика количина ел. енергије није могла наплатити већ се појављивала као губитак. Осим овога велики број струјомера намештених од претплатника био је или дефектан или тако старог система, да су и због тога губитци били веома велики.

Задатак је био: набавити одмах струјомере, прво за постављање код паушалних претплатника, затим код претплатника чији су струјомери у дефекту, а док нови струјомери не буду постављени извршити контролу старих и поправити их колико је могуће.

Ово је одмах извршено. Расписана је лицитација за 15.500 комада струјомера, који су и наручени код фирме Крињак из Прага. Преуређене су радионице за преглед и оправку струјомера, тако да се данас у Лабораторији може од једном

прегледати око 250 комада струјомера, а у овако преуређеним радионицама и посао је могао успешније бити извршен, што се види и по резултату. Док је у год. 1926, скинуто и намештено укупно 3050 комада струјомера, а у год. 1927. скинуто и намештено је укупно 8010 комада, од ових је, рачуна се, један део био приватна својина претплатника а у 1928. год. до 1. новембра овај број се пење на 16100 комада од којих је нових струјомера било 8300 комада.

Осим ових послова кроз Одсек Лабораторије пролазиле су све пријаве за осветљење, одсек је преко својих органа вршио не само читања и контролисања струјомера већ и давање струје за станове и вршио ову предходну администрацију за претплату на осветљење, те се на тај начин развио у Одсек велике важности од чијег је тачног функционисања зависио правилан рад рачуноводства и наплата осветљења.

Још у једном правцу рађано је интензивно на побољшању система корисности искоришћења централе. Обрађена је нарочита пажња и најстрожије се вршила контрола инсталација које су се имале прикључити на мрежу, а то због тога што један врло велики део губутка ел. енергије у мрежи произилази услед рђаве инсталације по становима. Пооштреним прописима и строгом и стручном контролом постигнуто је да инсталације које се прикључе заиста и одговарају прописима у сваком погледу. Свака пријављена инсталација, а таквих је било у 1926. год. од августа до децембра 3500. у 1927. г. 5300 а у 1928. год. 600, детаљно је премерена и прегледана и за њу израђена инсталација и веза до струјомера, пошто тај посао изводи Управа, а осим тога посла може са лако оценити када са поред горе наведених бројева узме и то у обзир, да се инсталација једног стана састоји из више постројења са једном или више сијаличних места.

Поред овог посла на новим инсталацијама рађено је и на ревизији старих инсталација, где је у колико је то било могуће од сопственика тражено да преправке изврше. Инсталациони одсек који је све ове радове вршио, израђивао је и одржавао у реду све инсталације по општинским зградама, а број инсталираних сијаличних места у 1926 год. износи 553, у 1927. год. 2166 а у 1928. год. 1715.

Трамваји

По утврђеном плану у току зиме 1926—27 г отпочело се у пролеће 1928. год са радовима на поправљању и основи трамвајских шина а упоредно са радовима Техничке Управе на калдрмисању улица. Сви радови извођени су у режији сопственом радном снагом, која је била спремана специјално за овакве послове Радило се преко целе године крајње убрзаним темпом дању ноћу, пошто не само да су се пруге морале што пре израдити ради успоставања саобраћаја, а тиме и побољшања прихода, већ се и на то морала обратити пажња, да радови Управе Трамваја и Осветљења не задрже или омету радове Техничке Управе, што је постигнуто у пуној мери.

Изведени су ови радови:

1.) Дупли колосек Узун Мирковој ул. и реконструисан један део пруге на каменој подлози укупно 242 мет.

2.) Повратни круг око споменика и реконструкција колосека пред Позориштем, све на бетонској подлози. Укупно 510 мет. Израдом овог круга отклоњена је пруга у Кнез Михаиловој ул.

2.) Колосек у Макензијевој уз, на асфалтном слоју, дужина 837 мет.

4.) Дупли колосек на Теразијама и Коларчевој ул. на асфалтином слоју 745 мет.

5.) Колосек у Котанијевој ул. на асфалтном слоју 232 мет.

(Наставак у идућем броју).